

Guerre 1914-15-16... EN ORIENT
SALONIQUE — La tour blanche et la nouvelle
Ville

War 1914-15-16... IN ORIENT
SALONICA — The white tower and the N
town

62me Série

Το Μακεδονικό Μέτωπο

και οι Γάλλοι στρατιώτες της Θεσσαλονίκης

1915-1918

Περιεχόμενα

Εισαγωγή	01
Πρόλογος	02
Το Μακεδονικό Μέτωπο	04
Μια καθοριστική νίκη	10
Οι «κηπουροί της Σαλονίκης»	12
Οι συνθήκες διαβίωσης, ένας άλλος κρυφός εχθρός	13
Η μεγάλη πυρκαγιά της Θεσσαλονίκης το 1917	14
Η Θεσσαλονίκη και η Μακεδονία σε τροχιά ανάπτυξης	17
«Σαλονίκη», μια γαλλόφωνη πόλη	20
Το γαλλικό στρατιωτικό νεκροταφείο του Ζέιτενλικ στη Θεσσαλονίκη	23
Άλλα γαλλικά στρατιωτικά νεκροταφεία στην περιοχή	25
Χρονολόγιο των στρατιωτικών επιχειρήσεων και μαχών	26
Σύγχρονος χάρτης της Βόρειας Ελλάδας με τους τόπους και τα μνημεία που μαρτυρούν το πέρασμα του Γαλλικού Στρατού	28
Στα ίχνη του Μακεδονικού Μετώπου	29

(*) Ευχαριστίες:

- κα Αλέκα Καραδήμου-Γερόλυμπου, ομότιμη καθηγήτρια Πολεοδομίας του Τμήματος Αρχιτεκτόνων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης
- κ. Βλάση Βλασίδη, επίκουρο καθηγητή του Πανεπιστημίου Μακεδονίας με ειδίκευση σε θέματα του Μακεδονικού Μετώπου
- κ. Αντώνη Σατραζάνη, ιστορικό, διευθυντή του Κέντρου Ιστορίας Θεσσαλονίκης
- κ. Βασίλειο Νικόλτσιο, ιστορικό ερευνητή - συλλέκτη αντικειμένων και εγγράφων από την προσωπική του συλλογή.
- κ. Frédéric Guetton, ιστορικό του Επιστημονικού Συμβουλίου του Οργανισμού Επετείου των Εκατό Χρόνων από τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, για την τεκμηρίωση των κειμένων και εικόνων του μουσείου
- κ. Ιωάννη Κακτσά, ακόλουθο Τύπου του Γενικού Προξενείου της Γαλλίας στη Θεσσαλονίκη, για την επιμέλεια της έκθεσης και τη μετάφραση των κειμένων
- Το Ίδρυμα του Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα στην Θεσσαλονίκη
- Εθνικό Κέντρο Χαρτών και Χαρτογραφικής Κληρονομιάς - Εθνική Χαρτοθήκη
- Πολεμικό Μουσείο Θεσσαλονίκης
- Επιχείρηση επικοινωνίας και οπτικοακουστικής παραγωγής του υπουργείου Άμυνας (ECPAD) για τα δικαιώματα προβολής της ταινίας "Ένα ξεχασμένο μέτωπο" (« Un front oublié »)
- κυρίες Μαριάνθη Πάσχου και Ιωάννα Οικονόμου του Γαλλικού Ινστιτούτου Θεσσαλονίκης, για την μετάφραση κειμένων

Εισαγωγή

Μουσείο του Ζέιτενλικ

Αυτό το έντυπο, που εξέδωσε το Γενικό Προξενείο της Γαλλίας στη Θεσσαλονίκη, με την υποστήριξη του Υπουργείου Στρατού της Γαλλίας, περιλαμβάνει το περιεχόμενο της μόνιμης έκθεσης του Μακεδονικού Μετώπου και της Στρατιωτικής επιχείρησης της Θεσσαλονίκης, όπως παρουσιάζεται στο Γαλλικό Μουσείο του Συμμαχικού Νεκροταφείου του Ζέιτενλικ στη Θεσσαλονίκη.

Το παρόν φυλλάδιο - ένα εκπαιδευτικό εργαλείο που εκδίδεται με την ευκαιρία της επετείου των εκατό χρόνων από τη λήξη του Α' Παγκοσμίου Πολέμου - έχει ως σκοπό να τιμήσει και να θυμίσει την τύχη των ξεχασμένων από την ιστορία, εκατοντάδων χιλιάδων στρατιωτών της Στρατιάς της Ανατολής που αποβιβάστηκαν, μεταξύ 1915 και 1918, στη Θεσσαλονίκη.

Προερχόμενοι από τη Γαλλία και από διάφορες αποικίες της Γαλλικής αυτοκρατορίας εκείνης της εποχής (Σενεγάλη, Ινδοκίνα, Μαδαγασκάρη, Μαρόκο και Αλγερία), 8 310 στρατιώτες (« Poilus ») του Μακεδονικού Μετώπου αναπαύονται στο γαλλικό τμήμα του Συμμαχικού νεκροταφείου του Ζέιτενλικ.

Ένα παρεκκλήσι, ένα μνημείο αφιερωμένο στους αεροπόρους και ένα οστεοφυλάκιο συμπληρώνουν την εικόνα αυτής της νεκρόπολης. Σε ένα μέρος του νεκροταφείου υπάρχουν και οι δώδεκα τάφοι των αποκαλούμενων « Malgré-nous », στρατιωτών από την Αλσατία και την Μοζέλ που επιστρατεύθηκαν παρά τη θέλησή τους από τον γερμανικό στρατό, κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και σκοτώθηκαν στην Ελλάδα, είτε κατά την διάρκεια στρατιωτικών επιχειρήσεων, είτε στο εκτελεστικό απόσπασμα λόγω της απόπειράς τους να ενταχθούν στην Αντίσταση.

Η Γαλλία είναι προσηλωμένη στη διατήρηση αυτού του τόπου μνήμης, όπως αποδεικνύεται από τις εκτεταμένες εργασίες ανακαίνισης που ξεκίνησαν το 2011. Αφού ολοκληρώθηκε η ηλεκτρονική καταγραφή των θαμμένων στρατιωτών, το Γενικό Προξενείο της Γαλλίας είναι πλέον σε θέση να ανταποκριθεί στα πολυάριθμα αιτήματα οικογενειών ή συλλόγων βετεράνων που αναζητούν πληροφορίες.

Εκφράζουμε τις θερμές μας ευχαριστίες σε όλους όσους συνέβαλαν στην πραγματοποίηση αυτής της έκθεσης που εμπλουτίζει αυτό το σημαντικό χώρο μνήμης και απεικονίζει ένα οδυνηρό κεφάλαιο της ιστορίας της Ευρώπης (*).

Philippe Ray,

Γενικός Πρόξενος

Διευθυντής Γαλλικού Ινστιτούτου Θεσσαλονίκης

Στις 28 Ιουνίου 1914, η δολοφονική επίθεση του Σαράγιεβο αποτέλεσε η αφετηρία ενός πανευρωπαϊκού πολέμου που γρήγορα πήρε παγκόσμιες διαστάσεις.

Τα Βαλκάνια επιβεβαιώνουν, για μια ακόμη φορά, το παρατσούκλι της πυριτιδαποθήκης της Ευρώπης. Στα τέλη του 1915, με την απόφαση των Συμμάχων να στηρίξουν τις σερβικές δυνάμεις, ήταν σχεδόν βέβαιο ότι θα αποβιβάζονταν στο λιμάνι της Θεσσαλονίκης και θα δημιουργούσαν ένα στρατόπεδο ως βάση εφοδιασμού της Στρατιάς της Ανατολής.

Πολύ γρήγορα, 400.000 Γάλλοι, Βρετανοί, Σέρβοι, Ρώσοι και Ιταλοί εγκαθίστανται στην βαλτώδη περιοχή του Ζέιτενλικ. Το ονομαζόμενο μέτωπο της Θεσσαλονίκης βρίσκεται όμως πολύ μακριά από το Δυτικό Μέτωπο και ο Joffre δεν δείχνει ενδιαφέρον γι' αυτό το δευτερεύον μέτωπο, παρόλο που βρισκόταν υπό γαλλική διοίκηση. Με ανεπαρκή τροφοδοσία, υποτυπώδη στρατόπεδα, έλλειψη πυροβολικού και πυρομαχικών και προβλήματα υγιεινής, οι στρατιώτες μετατρέπονται για μήνες ολόκληρους σε εργάτες. Αποξηραίνουν βάλτους, δημιουργούν λαχανόκηπους, εξ ου και το σκληρό παρατσούκλι των «Κηπουρών της Θεσσαλονίκης» που ειπώθηκε από τον Clemenceau όταν μιλούσε για την Στρατιά της Ανατολής. Εγκατεστημένο μόνιμα στα δύσβατα μακεδονικά όρη, το μέτωπο αυτό βρίσκεται μακριά από την Θεσσαλονίκη. Το καλοκαίρι είναι καυτό και ο χειμώνας παγερός. Οι άνδρες ανακουφίζονται μόνο όταν κατηφορίσουν προς την ακτή και παίρνουν άδεια εξόδου στη Θεσσαλονίκη. Η πόλη, ένα είδος Βαβέλ όπου συνυπάρχουν διαπολιτισμικά Εβραίοι, Έλληνες, Τούρκοι, Αλβανοί και Μακεδόνες, δεν θα μπορούσε να μην προσελκύσει ένα νεαρό στρατιώτη που, πριν από τον πόλεμο, δεν είχε φύγει ποτέ από την επαρχία του. Λεπτά και αισθησιακά αρώματα, μίγματα μπαχαρικών, θυμιαμάτων και αρωματικών ουσιών, μυστηριώδεις γυναίκες, παζάρια, οίκοι ανοχής, τόσες σκηνές βγαλμένες από τις Χίλιες και μία Νύκτες, όπου το κάλεσμα για προσευχή των μουεζινηδων ανταγωνίζεται τις θορυβώδεις ορθόδοξες λειτουργίες. Αυτό το απροσδιόριστο και μαγευτικό λιμάνι θα γοητεύσει και θα σηματοδοτήσει για πάντα όσους έχουν υπηρετήσει στην Στρατιά της Ανατολής.

Κι όμως αυτό το μυστηριώδες και δευτερεύον μέτωπο θα προκαλέσει, πολύ πιο γρήγορα απ' ότι αναμενόταν, την Ανακωχή της 11ης Νοεμβρίου. Στις 15 Σεπτεμβρίου του 1918, η Στρατιά της Ανατολής, με όλα τα έθνη που την αποτελούν, επιτίθεται. Ντομπροπόλιε, Σοκόλ, Μοναστήρι, Δοϊράνη, Σκρα-ντι-Λέγκεν και Σκόπια πέφτουν το ένα μετά το άλλο. Οι γραμμές του εχθρού καταρρέουν σε λίγες μόνο ημέρες και στις 29 Σεπτέμβρη, η βουλγαρική κυβέρνηση δεν έχει άλλη επιλογή από το να υπογράψει μια ανακωχή στη Θεσσαλονίκη. Αυτή η νικηφόρα επίθεση της Στρατιάς της Ανατολής, που για πολλούς δεν ήταν αναμενόμενη, θα επιταχύνει την ήττα των Κεντρικών Δυνάμεων. Ο Δούναβης βρίσκεται εντός εμβέλειας κανονίων, η Βιέννη και η Κωνσταντινούπολη απειλούνται άμεσα. Όμως, η Στρατιά της Ανατολής δεν θα έχει το προνόμιο να υποδεχθεί τους

Το Μακεδονικό Μέτωπο, Σεπτέμβριος 1918

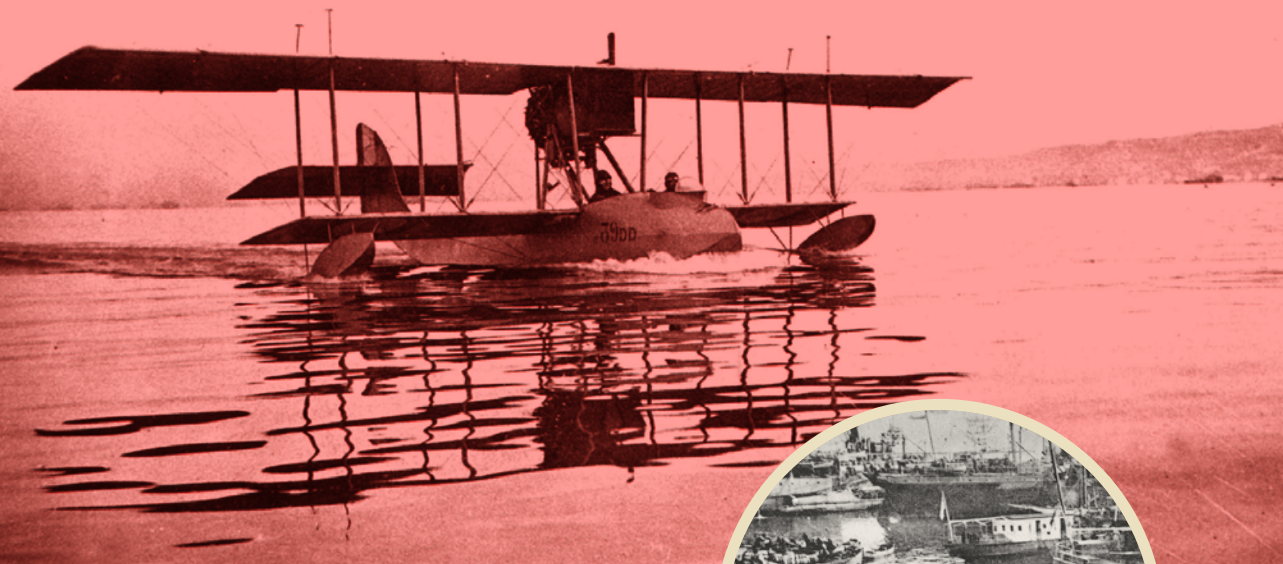
πληρεξούσιους διπλωμάτες, ο Clemenceau έχοντας επιβάλλει η παύση των μαχών να γίνει στο γαλλικό μέτωπο.

Αυτό δεν σημαίνει ότι ήρθε το τέλος της Στρατιάς της Ανατολής αφού θα παραμείνει εγκλωβισμένη για μήνες ακόμη στα Βαλκάνια και κατά μήκος της Ρωσικών ακτών της Μαύρης Θάλασσας, προτού αποστρατευθεί αργοπορημένα μετά το καλοκαίρι του 1919. Πεισμένοι για την σπουδαιότητα της νίκης τους, οι Poilus d'Orient θα συνειδητοποιήσουν σύντομα ότι έχουν χάσει την πατρίδα της, διατηρώντας έτσι κάποια πικρία. Η Marne, το Verdun, η Somme και ακόμη και το Chemin des Dames θα επισκιάσουν το Μοναστήρι ή τα Σκόπια.

Πάντως, με την ειρήνη να έχει επιστρέψει πολλοί Σύλλογοι Βετεράνων του Μακεδονικού Μετώπου θα έρθουν για προσκύνημα σε αυτούς τους σημαντικούς τόπους της ιστορίας τους και θα διατηρήσουν σχέσεις στρατιωτικής αδελφοσύνης έως την εξάλειψη των τελευταίων βετεράνων. Η μνήμη του όχι και τόσο γνωστού μετώπου έχει σχεδόν σβηστεί. Αλλά όχι τελείως.

Έτσι πάει η ιστορία.

Jean Pierre Verney. *Μουσείο του Μεγάλου Πολέμου του Pays de Meaux.*

Το Μακεδονικό Μέτωπο

[1915-1918]

Παρά το γεγονός ότι, κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, το Δυτικό Μέτωπο αποτελεί το κύριο μέτωπο, τα Βαλκάνια (Σερβία, Μαυροβούνιο, Ελλάδα, Αλβανία, Ρουμανία, Βουλγαρία, Οθωμανική Αυτοκρατορία) βρίσκονται στο επίκεντρο στρατιωτικών επιχειρήσεων ύψιστης σημασίας.

Στα τέλη του 1914, η στρατιωτική κατάσταση έχει τελματωθεί. Τον Απρίλιο του 1915, σε μια κίνηση αντιπερισπασμού, οι σύμμαχοι επιχειρούν να αποβιβάσουν στα Δαρδανέλια για να απομονώσουν την Οθωμανική Αυτοκρατορία, που ήταν σύμμαχος της Γερμανίας και να τείνουν χείρα βοηθείας στους Ρώσους. Μέρος των στρατευμάτων θα σταλεί στην ελληνική από το 1912 Θεσσαλονίκη για να βοηθήσει το σερβικό στρατό που, έπειτα από την αυстро-γερmano-βουλγαρική επίθεση του Οκτωβρίου του 1915, αναγκάζεται να οπισθοχωρήσει, μέσω Μαυροβουνίου και Αλβανίας, για να καταλήξει, μέσω Αδριατικής, σε Κέρκυρα και Bizerte. Μη μπορώντας να αποτρέψουν την προέλαση της Βουλγαρίας, τα γαλλοβρετανικά στρατεύματα υποχωρούν στη Θεσσαλονίκη. Εκεί, δημιουργούν ένα οχυρωμένο στρατόπεδο που στη συνέχεια ενισχύεται με σερβικές, ιταλικές και ρωσικές δυνάμεις. Οι Σύμμαχοι ελπίζουν με αυτόν τον τρόπο να εδραιώσουν τη θέση τους στην Ελλάδα και να βοηθήσουν τη Ρουμανία που εισήλθε στον πόλεμο τον Αύγουστο του 1916.

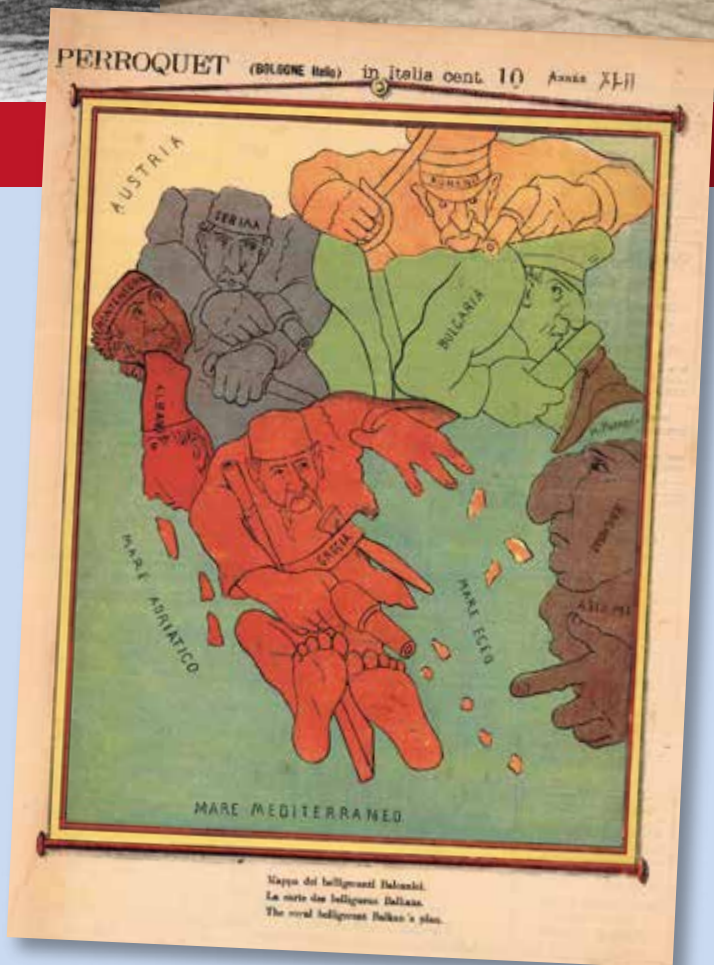
Βρετανικά και ιταλικά στατεύματα στη Θεσσαλονίκη
(Πηγή: Κέντρο Ιστορίας Θεσσαλονίκης-ΚΙΘ)

Χάρτης του Μακεδονικού Μετώπου
(Πηγή: ΚΙΘ)

Σερβικά και ελληνικά στρατεύματα
στη Θεσσαλονίκη (Πηγή: ΚΙΘ)

Χάρτης των αντιμαχόμενων χωρών
στα Βαλκάνια
(Πηγή: Εθνικό Κέντρο Χαρτών και Χαρτογραφικής
Κληρονομιάς - Εθνική Χαρτοθήκη
στη Θεσσαλονίκη)

Αποβίβαση στη Θεσσαλονίκη
(Πηγή: ΚΙΘ)

Les manifestations de Salonique en faveur des Alliés

Εφημερίδα Le Petit journal
(Πηγή: Συλλογή Νικόλτσιου
στο Πολεμικό Μουσείο Θεσσαλονίκης)

Στο δρόμο προς το Μέτωπο
(Πηγή: ΚΙΘ)

Το φθινόπωρο του 1916, Γάλλοι, Ρώσοι και Σέρβοι καταλαμβάνουν το Μοναστήρι (Bitola) και απελευθερώνουν την Κορυτσά (Κορζέ) της Αλβανίας. Μετά τη ρουμανική ήττα του Δεκεμβρίου, το Μακεδονικό Μέτωπο σταθεροποιείται και μόνο λίγες, περιορισμένης έντασης, στρατιωτικές επιχειρήσεις πραγματοποιούνται. Τον Ιούλιο του 1917, η είσοδος της Ελλάδας στον πόλεμο, στο πλευρό των συμμάχων, μετά την παραίτηση του βασιλιά Κωνσταντίνου, κουνιάδου του «Κάιζερ» Γουλιέλμου Β' που ήταν αντίθετος στην ανάμιξη της Ελλάδας, μετατρέπει τη Θεσσαλονίκη σε βάση για πιο φιλόδοξες επιχειρήσεις.

Στρατόπεδο του Ζέιτενλικ
(Πηγή: Συλλογή Νικόλτσιου στο Ίδρυμα Μουσείου
Μακεδονικού Αγώνα στη Θεσσαλονίκη)

Γαλλικό Farman F40 (Πηγή: ΚΙΘ)

Στο δρόμο προς το Μέτωπο (Πηγή: ΚΙΘ)

Ο στρατηγός Franchet d'Espèrey
(Πηγή: ΚΙΘ)

Μια καθοριστική νίκη

Στις 15 Σεπτεμβρίου 1918, υπό τη διοίκηση του γάλλου στρατηγού Louis Franchet d'Espèrey, η Στρατιά του Μακεδονικού Μετώπου, που αποτελείται από 210.000 Γάλλους, 157.000 Έλληνες, 138.000 Βρετανούς, 120.000 Σέρβους και 44.000 Ιταλούς, εξαπολύει επιθέσεις με κατεύθυνση το Βελιγράδι, μέσω των Σκοπίων (πρώην Uskub) και ανατολικά προς τη Βουλγαρία. Το βουλγαρικό μέτωπο καταρρέει και η πρώτη ανακωχή υπογράφεται στη Θεσσαλονίκη με τη Βουλγαρία, στις 29 Σεπτεμβρίου. Συνεχίζοντας προς βορρά, η Στρατιά του Μακεδονικού Μετώπου καταλαμβάνει τη Σόφια, απελευθερώνει το Βελιγράδι, κατευθύνεται προς το Βουκουρέστι και ανοίγει το δρόμο για τη Βιέννη. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία, η Αυστρία και η Ουγγαρία υπογράφουν ανακωχή, η κάθε μία χωριστά προτού η ανακωχή της 11ης Νοεμβρίου θέσει τέλος στις μάχες του Α' Παγκοσμίου Πολέμου.

300.000 γάλλοι στρατιώτες πολέμησαν στο Μακεδονικό Μέτωπο, εκ των οποίων περισσότεροι από 50.000 έπεσαν υπέρ της πατρίδος.

Ο γάλλος στρατηγός των δυνάμεων της Αντάντ Guillaumat (δεξιά), ο βοϊβόδας της Σερβίας Μίσιć (στο κέντρο) και ο βρετανός στρατηγός Milne (αριστερά)

(Πηγή: Συλλογή Νικόλτσιου στο Ίδρυμα Μουσείου Μακεδονικού Αγώνα στη Θεσσαλονίκη)

Ο Στρατηγός Σαράι στο στρατιωτικό καταυλισμό του Ζέιτενλικ (Πηγή: ΚΙΘ)

Χάρτης των περιοχών της Ευρωπαϊκής Τουρκίας πριν από τον πόλεμο
 (Βιλαέτια των Σκοπίων, Μοναστηριού και Θεσσαλονίκης)
 (Πηγή: Εθνικό Κέντρο Χαρτών και Χαρτογραφικής Κληρονομιάς – Εθνική Χαρτοθήκη)

Στρατιώτες του γαλλικού μετροπολιτικού πεζικού
 με πολυβόλο τύπου Saint-Etienne 1907

Οι «κηπουροί της Σαλονίκης»

Σχέδιο της πλατείας Αριστοτέλους στη Θεσσαλονίκη του γάλλου αρχιτέκτονα Ernest Hébrard
(Πηγή: Συλλογή Αλέκας Καραδήμου-Γερόλυμπος, καθηγήτριας Πολεοδομίας στο Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης)

Εγκαίνια του νοσοκομείου του Ζέιτηνλικ
(Πηγή: ΚΙΘ)

Γέφυρα τρένου τύπου Decauville στο Εκσίσου
(Πηγή: ΚΙΘ)

Οι συνθήκες διαβίωσης, ένας άλλος κρυφός εχθρός

Τα υγειονομικά προβλήματα στη Θεσσαλονίκη ήταν αναμενόμενα λόγω της ανθυγιεινότητας της περιοχής. Οι άνδρες των σωμάτων εκστρατείας υποφέρουν από τα συνεχή προβλήματα λόγω αργών ρυθμών ανεφοδιασμού εξαιτίας της απόστασης και έλλειψης τοπικών πόρων. Ανανιτές στρατιώτες καταφθάνουν στη Θεσσαλονίκη για να καλλιεργήσουν χιλιάδες στρέμματα. Η αξιοποίηση των αναγκαίων για τον ανεφοδιασμό του στρατεύματος κήπων θα δώσει, άδικα, στους «Poilus» (ονομασία των γάλλων στρατιωτών κατά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο) του Μακεδονικού Μετώπου το παρατσούκλι «Κηπουροί της Σαλονίκης». Ίσως ο χαρακτηρισμός «Εκσκαφείς της Σαλονίκης» να ήταν καταλληλότερος, δεδομένων των σημαντικών έργων υποδομών οδοποιίας και οχυρώσεων που κατασκευάστηκαν σε δύσβατες περιοχές. Ο αντίκτυπος της παρουσίας των στρατευμάτων της Αντάντ ήταν επίσης σημαντικός στην καθημερινή ζωή των αγροτικών πληθυσμών, όπως αναφέρει ο E. Thomas στο βιβλίο «Το εκπολιτιστικό έργο του Γαλλικού Στρατού στη Μακεδονία»: κατασκευή νοσοκομείων (καταπολέμηση της ελονοσίας), κατασκευή δρόμων και γεφυρών, νέες μέθοδοι καλλιέργειας κ.τ.λ.

Σχέδιο της Θεσσαλονίκης του γάλλου αρχιτέκτονα Ernest Hébrard
(Πηγή: Συλλογή Αλέκας Καραδήμου-Γερόλυμπου)

1917

Η μεγάλη πυρκαγιά της Θεσσαλονίκης

Η μεγάλη πυρκαγιά της Θεσσαλονίκης το 1917
(Πηγή: ΚΙΘ)

Επιτροπή μελέτης του νέου σχεδίου της Θεσσαλονίκης υπό τη διεύθυνση του Hébrard
(Πηγή: Κ ΙΘ)

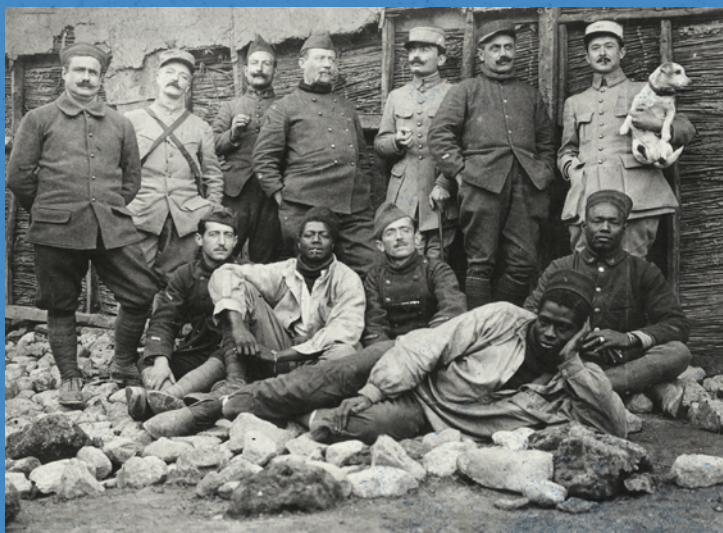
Στη Θεσσαλονίκη, το εμπορικό κέντρο της πόλης, που κατέστρεψε η πυρκαγιά του Αυγούστου του 1917, παίρνει μια νέα αστική πνοή χάρη στις υπηρεσίες γάλλων αρχιτεκτόνων και μηχανικών, μεταξύ των οποίων ο Ernest Hébrard, γνωστός στους Θεσσαλονικείς για την κατασκευή μεγάλων λεωφόρων και πλατειών όπως η πλατεία Αριστοτέλους.

Σχέδια του γάλλου αρχιτέκτονα Joseph Pleyber των κτηρίων ιδιοκτησίας Καραδήμου-Σταμούλη και Μαλλάχ, και Άσερ Ισραήλ
(Πηγή: Συλλογή Αλέκας Καραδήμου-Γερόλυμπος)

Μία στιγμή χαλάρωσης

Η Θεσσαλονίκη και η Μακεδονία σε τροχιά ανάπτυξης

Στις αρχές του 20ού αιώνα, η Θεσσαλονίκη, η «Ιερουσαλήμ των Βαλκανίων», είναι ένα σημαντικό λιμάνι της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και μια κοσμοπολίτικη πόλη 120.000 περίπου κατοίκων, από τους οποίους 80.000 είναι Εβραίοι, 15.000 Τούρκοι, 15.000 Έλληνες, 5.000 Βούλγαροι και 5.000 Δυτικοί. Η αποβίβαση εκατοντάδων χιλιάδων στρατιωτών της Αντάντ θα αλλάξει ριζικά το πρόσωπο της πόλης. Νέα καμπαρέ, ταβέρνες, καφέ, οίκοι ανοχής, ξενοδοχεία, θέατρα, κινηματογράφοι ανοίγουν σε μια νύχτα, προσδίδοντας ένα χαρακτήρα ακόμα πιο κοσμοπολίτικο, πολυφυλετικό και πολύγλωσσο, ως και εξωτικό, λόγω του μεγάλου αριθμού Βορειοαφρικανών, Αναναμίτων και Αφρικανών στρατιωτών από τις γαλλικές αποικίες, που ανήκουν στον Αποικιακό και Αφρικανικό Στρατό (*). Η περιοχή γύρω από την πόλη μεταμορφώνεται σ'ένα μεγάλο στρατόπεδο που προστατεύεται από χαρακώματα.

(*) Ο αποικιακός στρατός αποτελείται από μαχητές προερχόμενους από τη γαλλική ισημερινή Αφρική, τη γαλλική Δυτική Αφρική, τη Μαδαγασκάρη και την Ινδοκίνα, ενώ ο αφρικανικός στρατός από στρατιώτες της Βόρειας Αφρικής.

Τα στρατεύματα από τις αποικίες έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στη νίκη στο Μακεδονικό Μέτωπο και τη Γαλλία. Μεταξύ των 8.000.000 επιστρατευμένων της Μητροπολιτικής Γαλλίας, 175.000 Αλγερινοί, 40.000 Μαροκινοί, 80.000 Τυνήσιοι και 180.000 στρατιώτες της Υποσαχάριας Αφρικής πολέμησαν στη διάρκεια αυτού του πολέμου

(Πηγή: www.histoire-image.org)

Αναμίτης και Σενεγαλέζος

Αποικιακά στρατεύματα του γαλλικού στρατού

Μαροκινούς Spahis
((Πηγή φωτογραφιών: ΚΙΘ))

Σκελετός ενός γερμανικού ζέπελιν μπροστά στο Λευκό Πύργο
(Πηγή: ΚΙΘ)

Θεατρική παράσταση από στρατιώτες
(Πηγή: ΚΙΘ)

«Σαλονίκη»: μια γαλλόφωνη πόλη

Η γαλλική γλώσσα παραμένει η περισσότερο ομιλούμενη γλώσσα, κυρίως στον κύκλο της εβραϊκής κοινότητας, η οποία είναι η μεγαλύτερη στην πόλη, όπως αποδεικνύεται από τις πολυάριθμες γαλλόφωνες εφημερίδες (L'Indépendant, La Liberté, Le Progrès, La Tribune juive, κτλ) καθώς επίσης και από το μεγάλο αριθμό μαθητών στο Σχολείο της Γαλλικής Λαϊκής Αποστολής (γνωστό και ως Λυσέ), στην Ισραηλιτική Αλιάνς και στα ιδιωτικά σχολεία της Καθολικής Εκκλησίας Δελασάλ και Καλαμαρί.

Η 1150 - Salouique - Le lycée Français 28-10-14

Κτήριο της Γαλλικής Λαϊκής Αποστολής, γνωστής επίσης ως «Λυσέ»
(Πηγή: ΚΙΘ)

Το γαλλόφωνο σχολείο Δελασάλ
(Πηγή: ΚΙΘ)

Τα γαλλόφωνα σχολεία Καλαμαρί και η Ισραηλιτική Αλλιάς
(Πηγή: ΚΙΘ)

Το γαλλικό στρατιωτικό νεκροταφείο του Ζέιτενλικ στη Θεσσαλονίκη

Στο νεκροταφείο του Ζέιτενλικ είναι ενταφιασμένοι οι σωροί των στρατιωτών που τραυματίστηκαν στο Μακεδονικό Μέτωπο και που πέθαναν στο νοσοκομείο της Θεσσαλονίκης, καθώς και όσων έπεσαν νεκροί σε ελληνικό έδαφος από το 1915 έως το 1918. Το νεκροταφείο κατασκευάστηκε το 1916 και αποτελεί μέρος του Συμμαχικού Στρατιωτικού Νεκροταφείου που περιλαμβάνει επίσης τον βρετανικό, ιταλικό, ρωσικό και σερβικό τομέα. Καταλαμβάνει μια έκταση 35 εκταρίων, όπου αναπαύονται 8.310 στρατιώτες, εκ των οποίων 8.102 σε ατομικούς τάφους και 208 σε οστεοφυλάκια: 6.347 από τη Μητροπολιτική Γαλλία, 1.222 από τη Σενεγάλη, 398 από τη Μαδαγασκάρη και την Ινδοκίνα, 343 Βορειοαφρικανοί.

Η συγκέντρωση των σωρών στο Ζέιτενλικ πραγματοποιήθηκε από το 1921 έως το 1923 από γαλλικές στρατιωτικές αποστολές αποτελούμενες από ληξιάρχους, οι οποίοι ανέλαβαν τις εκταφές, τις ταυτοποιήσεις, τους ενταφιασμούς και την επιστροφή των σωρών σε οικογένειες καθώς και τη δημιουργία νεκροταφείων.

Συνολικά 8.310 Γάλλοι, 8.000 Σέρβοι (εκ των οποίων 6.000 σε οστεοφυλάκιο), 500 Ρώσοι, 1.750 Βρετανοί και 3.500 Ιταλοί αναπαύονται στο Συμμαχικό Νεκροταφείο.

Γαλλικό στρατιωτικό κοιμητήριο του Ζέιτενλικ

Μνημείο εις μνήμη των γάλλων αεροπόρων και οστεοφυλάκιο

Ο Στρατηγός de Gaulle και ο έλληνας Πρωθυπουργός Κωνσταντίνος Καραμανλής (19 Μαΐου 1963)

Ο Πρόεδρος της Γαλλικής Δημοκρατίας Valéry Giscard d'Estaing με τον Πρόεδρο της Ελληνικής Δημοκρατίας Κωνσταντίνο Καραμανλή (19 Σεπτεμβρίου 1975)

Ο Υφυπουργός Άμυνας, υπεύθυνος για θέματα Βετεράνων και ιστορικής μνήμης, κ. Jean-Marc TODESCHINI, και η Υφυπουργός Εσωτερικών και Διοικητικής Ανασυγκρότησης (Μακεδονίας-Θράκης), κυρία Μαρία Κόλλια-Τσαρουχά (9 Μαρτίου 2015)

Πηγή των φωτογραφιών : Γενικό Προξενείο της Γαλλίας στη Θεσσαλονίκη

Άλλα γαλλικά στρατιωτικά νεκροταφεία στην περιοχή

ΕΛΛΑΔΑ: Καλαμάκι, Αθήνα (53 τάφοι) και Γαστούρι, Κέρκυρα (209 τάφοι)

ΠΓΔΜ: Μοναστήρι (6.262 τάφοι και δύο οστεοφυλάκια με περίπου 15.000 σωρούς) και Σκόπια (960 τάφοι και ένα οστεοφυλάκιο με περίπου 3.000 σωρούς)

ΑΛΒΑΝΙΑ: Κορυτσά (640 τάφοι)

ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ: Σόφια (586 τάφοι)

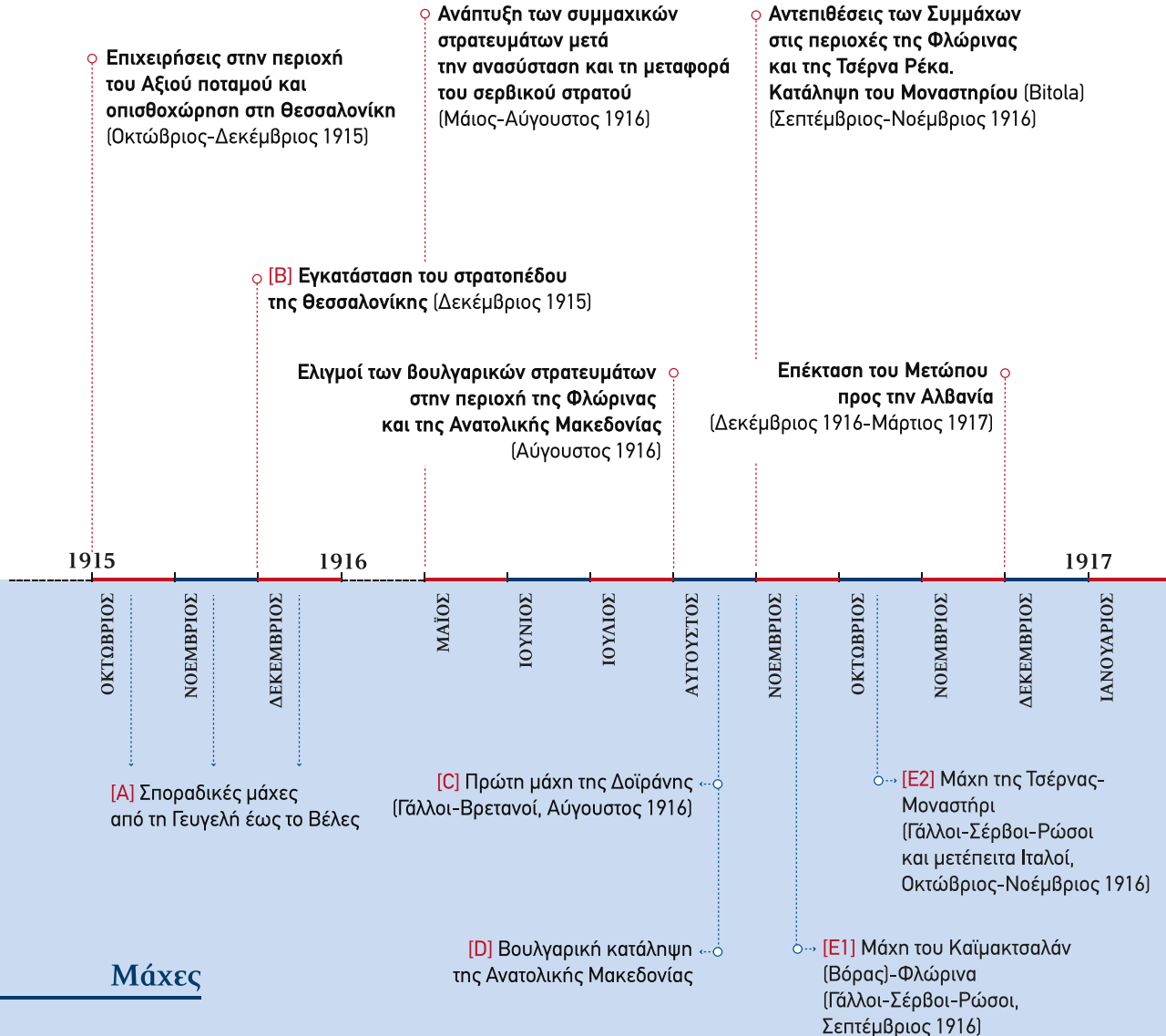
ΡΟΥΜΑΝΙΑ: Βουκουρέστι (128 τάφοι) και Slobozia (313 τάφοι)

ΣΕΡΒΙΑ: Βελιγράδι (386 τάφοι)

ΤΟΥΡΚΙΑ: Κωνσταντινούπολη, Feriköy (251 τάφοι)

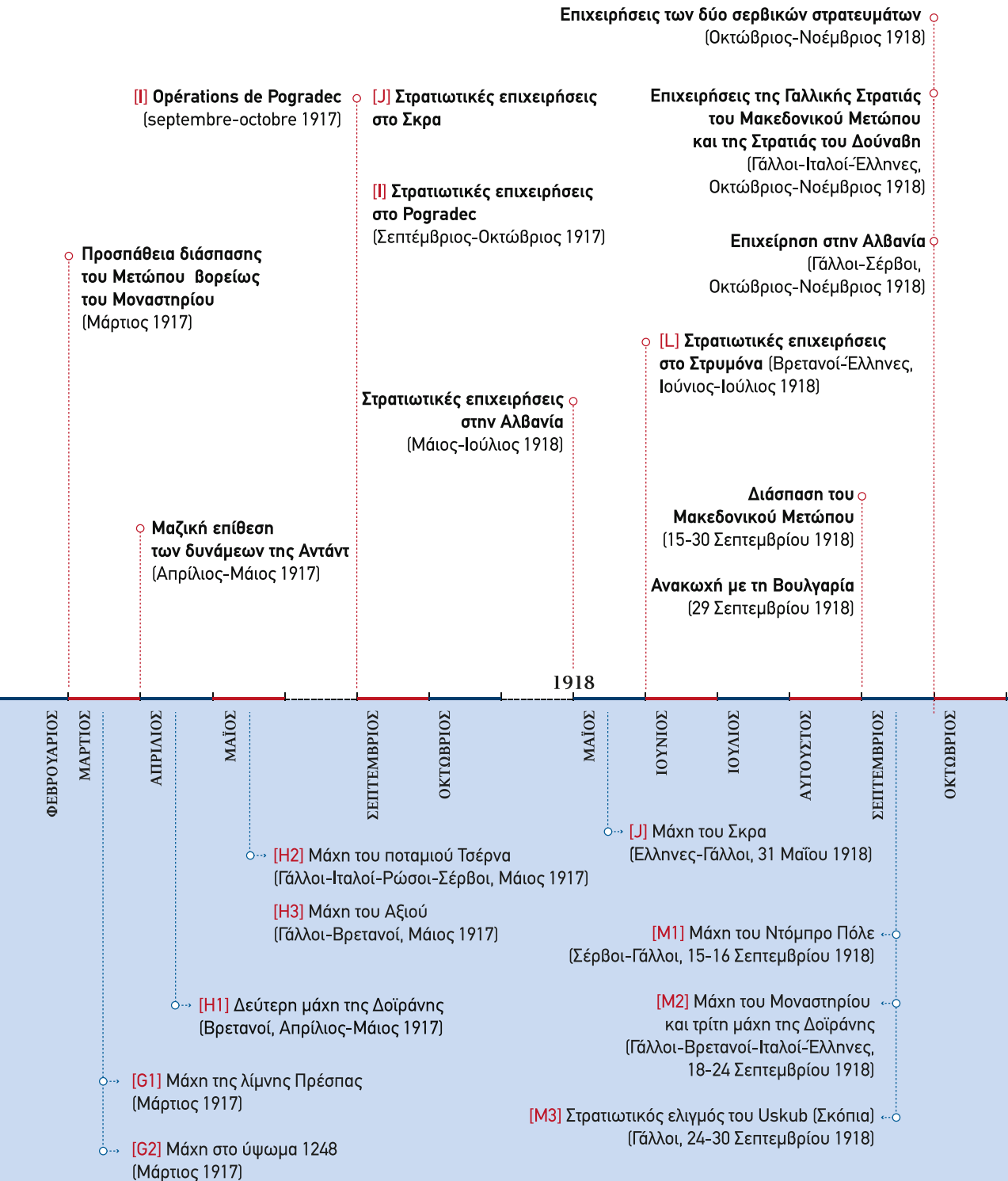
Η εκστρατεία της Θεσσαλονίκης [1915-1918]

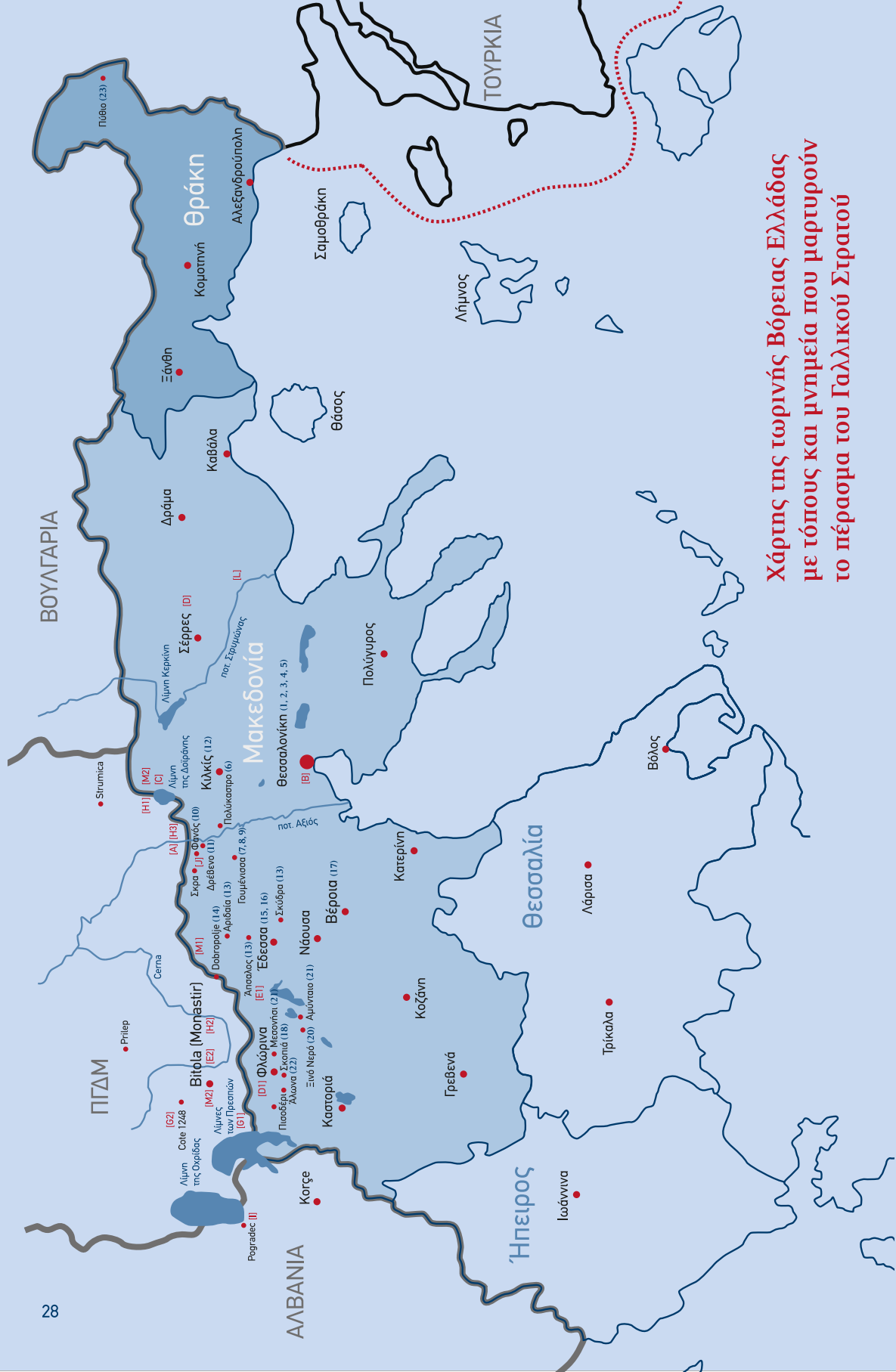
Στρατιωτικές επιχειρήσεις

Υποσημείωση: Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα κτήρια και μνημεία που μαρτυρούν το πέρασμα της Στρατιάς της Ανατολής μπορείτε να επισκεφτείτε την σελίδα αφιερωμένη στο Μακεδονικό Μέτωπο στην ιστοσελίδα του Γενικού Προξενείου της Γαλλίας στην Ελλάδα.

Χρονολογικός πίνακας

Χάρτης της τωρινής Βόρειας Ελλάδας με τόπους και μνημεία που μαρτυρούν το πέρασμα του Γαλλικού Στρατού

Στα ίχνη του Μακεδονικού Μετώπου

1.

Στρατιωτική στάση Κορδελιού (1)

Στη δυτική Θεσσαλονίκη (Νέα Μοναστηρίου 7B στο Κορδελιό), η επονομαζόμενη «Στρατιωτική στάση» κτίστηκε το 1894 για λογαριασμό της εταιρείας σιδηροδρόμων «Jonction-Salonique-Constantinople». Κατά τη διάρκεια του Α' Παγκοσμίου Πολέμου, ο σταθμός βρισκόταν στη συμβολή των γραμμών που συνέδεαν τα συμμαχικά στρατόπεδα του Ζέιτενλικ στο Μέτωπο. Από το 2001, το κτίριο στεγάζει το μουσείο σιδηροδρόμων (ανοικτό την Τετάρτη και Πέμπτη, 10.00 με 13.00).

2.

Στρατιωτικό νοσοκομείο του Ζέιτενλικ (2)

Πλησίον του στρατοπέδου του Ζέιτενλικ, βρίσκεται η Μονή Λαζαριστών (1886) που από το 1916 μέχρι το 1918 είχε μετατραπεί σε γαλλικό στρατιωτικό νοσοκομείο. Πλησίον αυτού, στηθήκαν τότε πολλές προσωρινές νοσοκομειακές μονάδες για την κάλυψη των αναγκών του γαλλικού στρατού.

3.

Γαλλική βρύση της Γουμένισσας (3)

Στην πρόσοψη της κρήνης που χτίστηκε το 1918 στην κεντρική πλατεία της Γουμένισσας από το Μηχανικό του γαλλικού στρατού αναγράφεται η ακόλουθη επιγραφή: «Διαβάτα ενθυμού των Γάλλων στρατιωτών». Έπειτα από έργα αποκατάστασης προστέθηκε και η μετάφραση της στα γαλλικά.

4.

Γαλλικό στρατιωτικό νοσοκομείο στο Ξινό Νερό (4)

Βουλγαρικό σχολείο που ανεγέρθηκε το 1911 και που μετέπειτα χρησιμοποιήθηκε ως στρατιωτικό νοσοκομείο από τις δυνάμεις της Entente. Σήμερα, στεγάζονται στο κτίριο αυτό το δημοτικό σχολείο του χωριού και μια μόνιμη έκθεση αποτελούμενη από φωτογραφίες της εποχής εκείνης. Με πρωτοβουλία του Γενικού Προξενείου της Γαλλίας στη Θεσσαλονίκη, τοποθετήθηκε το 2011 στην πρόσοψη του κτηρίου μια αναμνηστική πινακίδα υπενθυμίζοντας το πέρασμα από την περιοχή των Γάλλων στρατιωτών της Στρατιάς της Ανατολής.

Υποσημείωση: Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τα κτήρια και μνημεία που μαρτυρούν το πέρασμα της Στρατιάς της Ανατολής μπορείτε να επισκεφτείτε την σελίδα αφιερωμένη στο Μακεδονικό Μέτωπο στην ιστοσελίδα του Γενικού Προξενείου της Γαλλίας στην Ελλάδα.

Μουσείο του Ζίτενλικ

- Διεύθυνση : Οδός Λαγκαδά 146, Θεσσαλονίκη
- Ώρες λειτουργίας : 9 π.μ. με 5 μ.μ., Δευτέρα με Κυριακή και αργίες.

Επικοινωνία:

Γενικό Προξενείο της Γαλλίας

Tηλ. 2310 244 030, email : contact-thessalonique-fs1t@diplomatie.gouv.fr

